

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Вознюк О. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**БАНКРУТСТВО СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Активні військові дії, які тривають в Україні з 24 лютого 2022 року негативно впливають на фінансово-економічну ситуацію в країні, зокрема відчутних збитків та шкоди зазнає вітчизняний бізнес. Наслідком негативного впливу воєнного стану на господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності стають ризики виникнення неплатоспроможності, неможливості виконувати власні зобов'язання перед кредиторами. В подальшому це може викликати масове банкрутство українських підприємств та фізичних осіб-підприємців ще до завершення війни.

Найбільші ризики погіршення платоспроможності та банкрутства у наслідок військових дій несуть наступні суб'єкти господарювання:

- які повністю зруйновано або знищено;
- у яких зруйновано або знищено більшу частину активів;
- які повністю або частково (філії, відділення, виокремлені підрозділи) знаходяться на окупованих територіях;
- які захоплено силами агресора;
- господарська діяльність яких припинена повністю або суттєво обмежена.

На цей час вже є низка великих підприємств, які можна віднести до потенційних банкрутів через наслідки збройної агресії, серед яких ПрАТ «МК «Азовсталь», ПрАТ «ММК ім. Ілічча», ПрАТ «Сєверодонецьке об'єднання Азот», ДП НВКГ «Зоря», ПрАТ «Авдіївський коксохімічний завод», ДП «Антонов», ТОВ «Львівський авіаційний завод «ЛДАРЗ», Кременчуцький, Одеський, Лисичанський НПЗ, ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» та багато інших. На превеликий жаль з кожним днем війни кількість суб'єктів підприємницької діяльності, які стикаються з кризою неплатоспроможності, що може призвести до банкрутства невпинно зростає. З ризиками неплатоспроможності та банкрутства під час воєнного стану можуть стикнутись підприємства будь якої форми власності, масштабу та сфери діяльності, нажаль форс-мажорні обставини неможливо а ні

прогнозувати, а ні попередити, а ні нейтралізувати. Тобто за таких умов наявні традиційні методи та прийоми антикризового менеджменту важко, а іноді не можливо застосовувати.

Згідно зі статистикою в 2022 року порівняно з 2021 роком кількість відкритих проваджень про банкрутство скоротилась майже на третину (770 та 565 відповідно). Цікавою є зміна інтенсивності відкриття справ протягом 2022 року, так «з 01.01.2022 по 24.02.2022 відкрито 199 проваджень; з 25.02.2022 по 24.03.2022 – 11 проваджень; з 25.03.2022 по 24.04.2022 – 16 проваджень; з 25.04.2022 по 24.05.2022 – 18 проваджень; з 24.05.2022 по 24.08.2022 – 145 проваджень; з 25.08.2022 по 27.12.2022 – 206 проваджень» [1]. Тобто в довоєнний період в середньому за місяць відкривалось 100 проваджень, в перші 3 місяці війни їх кількість скоротилась майже в десять разів, але до кінця року кількість відкритих справ почала стрімко збільшуватись. Така ситуація з одного боку говорить про збільшення кількості суб'єктів господарювання у яких виникла стійка неплатоспроможність, з іншого – про те, що бізнес почав пристосовуватись до воєнних реалій і все менше є схильність відкладати справи «на потім» і очікувати припинення війни.

Очевидно, що підприємства повністю зруйновані, знищені на окупованих територіях, ті які втратили повністю чи значну частку майна, тобто ті які не можуть відновити господарську діяльність навіть за умови припинення військових дій, очікує процедура банкрутства. В таких випадках відновити платоспроможність підприємства можливо тільки за умови значних фінансових вкладень або власників або інвесторів, зацікавлених у відновленні роботи даного бізнесу.

Інститут банкрутства в Україні стикнувся із новими викликами, пов'язаними із воєнним станом, так збанкрутілі від агресії нападника підприємства цілком справедливо вимагають відшкодування збитків за рахунок країни-агресора. Однак, наразі ні в нашій державі, ні на міжнародному рівні не сформовано механізму відшкодування, що призводить до необхідності суб'єктам підприємництва самостійно вирішувати свої фінансово-економічні проблеми.

Суб'єкти підприємництва, які можуть відновити господарську діяльність, вийти на беззбитковий рівень виробництва, повинні докладати максимальних зусиль для збереження бізнесу [2; 3]. Довоєнна практика процедур банкрутства

свідчить про невелику кількість запроваджених санаційних процедур як засобу відновлення платоспроможності, так як кредитори неохоче погоджувались на такий варіант розв'язання справи.

В після воєнний період ситуація скоріш за все суттєво зміниться, прагнення власників та кредиторів до відновлення платоспроможності бізнесу будуть поєднанні, у вирішенні спорів в справі про банкрутство все більше будуть спиратись на економічну доцільність. Отже, вже зараз доцільно вдосконалювати механізми санації та підвищувати професійний рівень в санаційних процедурах арбітражних керуючих, які повинні готуватись до роботи з достатньо складними кейсами.

За усіма прогнозами в повоєнний час кількість збанкрутілих суб'єктів підприємництва, а отже й проваджень про банкрутство різко зростатиме. В цей період багато залежить від дій держави, яка повинна розробити та реалізувати програми та механізми підтримки вітчизняного бізнесу з метою подолання кризи неплатоспроможності та загрози банкрутства. В свою чергу суб'єкти підприємницької діяльності повинні докладати максимальних зусиль для збереження та розвитку свого бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Практика банкрутства: що змінилося після 24 лютого. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/bankrutstvo-i-restrukturizaciya/praktika-bankrutstva-shcho-zminilosya-pislya-24-lyutogo.html>
2. Гринько Т.В., Коновалова А.С. Теоретично-методичні аспекти оцінювання економічної безпеки підприємства. *Причорноморські економічні студії*, 2019. Вип. 41. С. 94-99. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/41_2019/19.pdf
3. Гринько Т.В., Алещенко В.І. Вплив та взаємозв'язок ефективності та економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія: Економіка і менеджмент*, 2020. Видавничий дім «Гельветика». Вип. 42. С. 4-11. <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2020-42-1>
4. Іванов Р.В., Гринько Т.В. Модельна оцінка результативності інноваційної діяльності економічного суб'єкту в контексті сталого розвитку (на прикладі домогосподарства). *European Journal of Management Issues*. 2021. № 29(4), 192-199. <https://doi.org/10.15421/192118>